

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ÖLÇEĞİNDE MEVCUT PARADİGMANIN SORGULANMASI: FİNANSALLAŞMA, NEOLİBERALİZM VE TEKELLEŞME

Onur ÖZDEMİR¹

Öz

2007/2008 Finansal Krizi'nden günümüze kadar geçen süre içerisinde yaşanan sosyo-iktisadi sorunların halen çözülmemiş olması, mevcut ana akım paradigmanın çok boyutlu bir biçimde sorgulanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede güncel sorunlar, kapitalist birikim rejiminin 1980'lerden sonra değişen iç dinamiklerinin bir yansıması olarak okunmalıdır. Ekonomik, sosyal, politik ve kültürel alanlarda etkisini hissettiren bu değişim ve dönüşümlerin temelinde ise üç önemli gelişme yatmaktadır. Bunları temel başlıkları ile şu şekilde sıralayabiliriz: (i) Birikimin Finansallaşması; (ii) Neoliberal Politik Dönüşüm ve (iii) Sermayenin Tekelleşmesi. Günümüzün mevcut yapısı bu üç temel dinamik etrafında şekillenmekle birlikte, birikimin durgunlaşması ve buna bağlı olarak yaşanan ekonomik krizler başta olmak üzere birtakım ortak pratik eğilime maruz kalmaktadır. İşsizlik oranlarındaki artış, ekonomik büyüme hızında yavaşlama, hanehalkı ve finansal olmayan şirketlerin borçlanma düzeyindeki yükseliş, reel ücretlerde yaşanan durgunluk ve gelir dağılımında meydana gelen bozulma gibi sıralanabilecek bazı potansiyel sonuçların bu eğilime bağlı olarak toplumsal işleyiş üzerinde önemli etkiler oluşturabileceği zaman içerisinde birçok ülke ölçeğinde deneyimlenmiştir. Çalışma içerisinde sistemin yapısal sorunlarına odaklanılarak bir bütün olarak ele alınacak olan mevcut kapitalist birikim rejimi, yaşanan ekonomik krizin arkasında yatan bileşenlerin özellikleri ve böylece varlığını sürdüren ana akım paradigmanın geleceği hakkında bizlere önemli ipuçları verecektir.

Anahtar Kelimeler: Finansallaşma, Neoliberalizm, Tekelleşme, Finansal Sektör, ABD Ekonomisi.

JEL Sınıflandırması: F65, D42, P10.

THE EXAMINATION OF CURRENT PARADIGM ACROSS UNITED STATES OF AMERICA: FINANCIALIZATION, NEOLIBERALISM AND MONOPOLIZATION

Abstract

The unresolved socio-economic problems that occurred from 2007/2008 Financial Crisis to nowadays necessitate a multidimensional investigation of the current mainstream paradigm. In this framework, current problems must be deduced as a reflection of the internal dynamics of the capi-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret (İngilizce) Bölümü, onozdemir@gelisim.edu.tr, ORCID ID 0000-0002-3804-0062.

yapısına yerleşen spekülasyon ve borçlanma eğilimi artışı, mevcut sistemi önceki dönemlerden daha kırılgan bir hale getirmektedir. Yaşanan iktisadi krizler dolayısıyla derinleşen yoksulluk ve eşitsizlik tüm dünya ekonomilerine yayılmış durumdadır. İşsizlik oranlarının yüksekliği, reel gelirlere yaşanan azalmalar ve toplumsal alanda meydana gelen dalgalanmalar, kapitalist yapıyı çok daha derin sorunlara doğru sürükleyebilir. Yaşanan Finansal Krizin iktisadi, sosyal, politik ve toplumsal ortam üzerindeki etkileri gelecek dönemde hafifleyebilir ancak kapitalist sistem yapısal sorunları ve mevcut ekonomi-politik bozuklukları dolayısıyla çok daha büyük sallantılara maruz kalabilir. Şu an için tek ve en önemli çözüm yolu sistemi krize sürükleyen ekonomi politikaları ve araçları ile krizden çıkmaya çalışmak yerine, toplumların ihtiyaçlarının temel alındığı bir ekonomi modelini yaşama geçirmektir. Sadece bireylerin değil, kapitalist sisteminde buna büyük ihtiyacı bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Baran, P. A. ve Sweezy, P. M. (1966). *Monopoly Capital: An Essay on the American Economic and Social Order* (1th ed.). London & New York: Monthly Review Press.
- Barnet, R. J. ve Müller, R. E. (1976). *Global Reach: The Power of the Multinational Corporations* (3th ed.). New York: Touchstone.
- Birleşmiş Milletler (1997). *Human Development Report 1997*. New York & Oxford: Oxford University Press.
- Casson, M. (1985). *Multinational Monopolies and International Cartels*. Peter J. Buckley ve Mark Casson (Eds.). *The Economic Theory of the Multinational Enterprise*. London: Palgrave Macmillan, 60-97.
- Crotty, J. (2003). *The Neoliberal Paradox: The Impact of Destructive Product Market Competition and Impatient Finance on Nonfinancial Corporations in the Neoliberal Era*. Political Economy of Research Institute, Research Brief 2003-5. Amherst: University of Massachusetts.
- Dore, R. (2008). *Financialization of the Global Economy*. *Industrial and Corporate Change*, 17(6), 1097-1112.
- Dumenil, G. ve Lévy, D. (2011). *The Crisis of Neoliberalism*. Cambridge, Massachusetts, & London: Harvard University Press.
- Epstein, G. (2005). *Introduction: Financialization and the World Economy*. Gerald Epstein (Ed.). *Financialization and the World Economy*, Cheltenham, Northampton: Edward Elgar, 3-16.
- Financial Times. (2008). 'I Made a Mistake' Admits Greenspan. Erişim Adresi <https://www.ft.com/content/ae9e3a2-a11f-11dd-82fd-000077b07658>
- Fine, B. (2010). *Neoliberalism as financialization*. Alfred S.-F. ve Galip L. Y. (Eds.), *Economic Transitions to Neoliberalism in Middle-income Countries: Policy Dilemmas, Economic Crises, Forms of Resistance*. London, New York: Routledge, 11-23.
- Forbes. (2007). *The World's Billionaires*. Erişim Adresi https://www.forbes.com/lists/2007/10/07billionaires_The-Worlds-Billionaires_Rank.html.
- Foster, J. B. (2006, December). *Monopoly-Finance Capital*. *Monthly Review*, 58(7). Erişim Adresi <https://monthlyreview.org/2006/12/01/monopoly-finance-capital/>

- Foster, J. B. (2010a, February). The Age of Monopoly-Finance Capital. *Monthly Review*, 61(9). Erişim Adresi <https://monthlyreview.org/2010/02/01/the-age-of-monopoly-finance-capital/>
- Foster, J. B. (2010b, October). The Financialization of Accumulation. *Monthly Review*, 62(5). Erişim Adresi <https://monthlyreview.org/2010/10/01/the-financialization-of-accumulation/>
- Foster, J. B. ve Magdoff, F. (2008, December). Financial Implosion and Stagnation. *Monthly Review*, 60(7). Erişim Adresi <https://monthlyreview.org/2008/12/01/financial-implosion-and-stagnation/>
- Foster, J. B., McChesney, R. W. ve Jonna, J. R. (2011a, June). The Internationalization of Monopoly Capital. *Monthly Review*, 63(2). Erişim Adresi <https://monthlyreview.org/2011/06/01/the-internationalization-of-monopoly-capital/>
- Foster, J. B., McChesney, R. W. ve Jonna, J. R. (2011b, April). Monopoly and Competition in Twenty-First Century Capitalism. *Monthly Review*, 62(11). Erişim Adresi <https://monthlyreview.org/2011/04/01/monopoly-and-competition-in-twenty-first-century-capitalism/>
- Grahl, J. (2001, March-April). Globalized Finance. *New Left Review*, 8, 23-47.
- Hart-Landsberg, M. (2008). Neo-liberalizm: Mitler ve Gerçekler. *Neoliberalizm ve Kriz*, (Çev. Barış Baysal vd.) İstanbul: Kalkedon Yayıncılık, 79-101.
- Harvey, D. (2010). *The Enigma of Capital: and the Crises of Capitalism*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Hein, E. (2009). A (Post-)Keynesian Perspective on 'Financialisation'. *Macroeconomic Policy Institute Studies*, 1/2009. Macroeconomic Policy Institute (IMK) at Hans Boeckler Foundation, Duesseldorf.
- Keynes, J. M. (1964). *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. San Diego, New York & London: A Harvest Book.
- Keynes, J. M. (1973). *The Collected Writings of John Maynard Keynes, Volume XIII*. (Ed. Donald Moggridge), London: Palgrave Macmillan.
- Krippner, G. R. (2005). The Financialization of the American Economy. *Socio-Economic Review*, 3(2), 173-208.
- Lapavistas, C. (2010, February 14). Banks for the People. *Redpepper*, 170.
- Lazonick, W. ve O'Sullivan, M. (2000). Maximizing Shareholder Value: A New Ideology For Corporate Governance. *Economic and Society*, 29(1), 13-35.
- Maddison Historical Statistics. (2018). Erişim Adresi <https://www.rug.nl/ggdc/historical-development/maddison/>.
- Magdoff, H. ve Sweezy, P. M. (1987). *Stagnation and the Financial Explosion*. London & New York: Monthly Review Press.
- Magdoff, F. ve Yates, M. D. (2009). *The ABCs of the Economic Crisis: What Working People Need to Know*. London & New York: Monthly Review Press.
- Marx, K. [1976] (1982). *Capital: A Critique of Political Economy. Vol. 1* (Çev. Ben Fowkes), Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books.
- Marx, K. [1981] (1991). *Capital: A Critique of Political Economy. Vol. 3* (Çev. David Fernbach), Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books.
- Minsky, H. P. (2008a). *John Maynard Keynes*. New York: McGraw-Hill.
- Minsky, H. P. (2008b). *Stabilizing an Unstable Economy*. New York: McGraw-Hill.
- Mishel, L., Bivens, J., Gould, E. ve Shierholz, H. (2012). *The State of Working America* (12th ed.). New York: ILR Press.

- Moody, K. (2007). *US Labor in Trouble and Transition: The Failure of Reform from Above, the Promise of Revival from Below*. London & New York: Verso.
- Orhangazi, Ö. (2007). *Financialization and Capital Accumulation in the Non-Financial Corporate Sector: A Theoretical and Empirical Investigation of the U.S. Economy: 1973-2003*. Political Economy of Research Institute, Working Paper Series, 149. Amherst: University of Massachusetts.
- Orhangazi, Ö. (2011). "Financial" vs. "Real": An Overview of the Contradictory Role of Finance. Political Economy of Research Institute, Working Paper Series, 274. Amherst: University of Massachusetts.
- Patnaik, P. (2010). *The Structural Crisis of Capitalism*. Mronline. Erişim Adresi <https://mronline.org/2010/08/03/the-structural-crisis-of-capitalism/>
- Quinlan, J. P. (2000). *Global Engagement*. New York: McGraw-Hill.
- Rajan, R. G. (2010). *Fault Lines: How Hidden Fractures Still Threaten the World Economy*. (Revised ed.). Princeton: Princeton University Press.
- Reinhart, C. M. ve Rogoff, K. S. (2009). *This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly*. New Jersey: Princeton University Press.
- Roubini, N. ve Mihm, S. (2011). *Crisis Economics: A Crash Course in the Future of Finance*. Harmondsworth, Middlesex: Penguin Books.
- Schumpeter, J. A. (1934). *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle*. Cambridge, Massachusetts & London: Harvard University Press.
- Schutz, E. A. (2001). *Markets and Power: The 21st Century Command Economy*. London & New York: Routledge.
- Simon, J. (2011). *The Bill Daley Problem*. The Huffington Post. Erişim Adresi https://www.huffingtonpost.com/simon-johnson/bill-daley-obama-chief-of-staff_b_806341.html.
- Stockhammer, E. (2004). *Financialisation and the Slowdown of Accumulation*. Cambridge Journal of Economics, 28(5), 719-741.
- Summers, L. H. (2009). *Responding to an Historic Economic Crisis: The Obama Program*. Remarks at the Brookings Institution, Erişim Adresi http://larrysummers.com/wp-content/uploads/2015/07/Responding-to-an-Historic-Economic-Crisis_3.13.2009.pdf.
- Sweezy, P. M. (1994, June). *The Triumph of Financial Capital*. Monthly Review, 46(2). Erişim Adresi <https://monthlyreview.org/1994/06/01/the-triumph-of-financial-capital/>
- Sweezy, P. M. (1997, September). *More (or Less) on Globalization*. Monthly Review, 49(4). Erişim Adresi <https://monthlyreview.org/1997/09/01/more-or-less-on-globalization/>
- Toporowski, J. (2000). *The End of Finance: Capital Market Inflation, Financial Derivatives and Pension Fund Capitalism*. London, New York: Routledge.
- Toporowski, J. (2010, September). *The Wisdom of Property and the Politics of the Middle Classes*. Monthly Review, 62(4). Erişim Adresi <https://monthlyreview.org/2010/09/01/the-wisdom-of-property-and-the-politics-of-the-middle-classes/>
- UNCTAD. (2010). *World Investment Report*. Erişim Adresi http://unctad.org/en/Docs/wir2010_en.pdf
- World Inequality Database. Erişim Adresi: <https://wid.world/>
- Yates, M. (2009). *Why Unions Matter*. London & New York: Monthly Review Press.